

Motion till riksdagen 2009/10:Ub517

av **Siv Holma (v)**

Meänkieli som obligatoriskt ämne

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det nationellt erkända minoritetsspråket meänkieli ska vara ett obligatoriskt ämne i grundskolan i de förvaltningsområden där språket ingår.

Motivering

Pajala kommun ingår i ett förvaltningsområde där både finska och meänkieli ingår. Kommunen har fått kritik från Skolinspektionen för att man beslutat om att meänkieli ska vara ett obligatoriskt ämne i skolan.

Europarådet har särskilt uppmärksammat att förvaltningsområden saknar lagar som reglerar nationella minoriteters språkliga rättigheter. Rådet föreslår att regeringen ska ta initiativ till en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk i syfte att säkerställa minoriteternas mänskliga rättigheter i enlighet med de konventioner som Sverige har undertecknat.

Diskrimineringsombudsmannen föreslår ”att reglerna kring rätten till undervisning i de nationella minoritetsspråken kan utkrävas och att kraftfulla sanktioner kopplas till kommuners underlåtenhet att erbjuda modersmålsundervisning”. Om man jämför med samiskans ställning i grundskolan så borde det kunna vara en förebild för hur meänkielis ställning kunde utformas.

I sameskolan ska undervisningen ges på svenska och samiska under år 1–6. Det finns en särskild kursplan för samiska som även kan användas i modersmålsundervisningen i den kommunala grundskolan.

Ett minimum borde vara att meänkieli på samma sätt som samiskan borde vara ett obligatoriskt ämne jämte svenskan. Denna möjlighet borde lagfästas för de kommuner som ingår i förvaltningsområdet för meänkieli. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Kort beskrivning om tornedalingar och meänkieli

I en skrift från Kangos friskola beskrivs historiken på följande sätt.

Tornedalingar skiljer sig från den svenska majoritetsbefolkningen i första hand genom sitt språk, tidigare kalla tornedalsfinska, numera meänkieli ("vårt språk").

I slutet av 1800-talet startade en försvenskning av Tornedalen. Det skedde genom att staten erbjöd fattiga Tornedalskommuner statsfinansierade skolor med villkoret att det enda undervisningsspråket skulle vara svenska.

I början av 1920-talet var skolväsendet i de finska områdena i norra Sverige helt försvenskat. Många människor kan vittna om hur de i skolan bestrafades för att de talat finska på lektioner och raster. I slutet på 1950-talet kom ett uttryckligt förbud mot att bestraffa elever för att de talat finska.

På 1970-talet lagstodgades om möjlighet till hemspråk i Sverige. Undervisningen gavs på standardfinska, och många elever tappade motivationen och avslutade sin så kallade hemspråksundervisning. Det var inte deras språk som föräldrar, grannar eller mor- och farföräldrar talade.

På 1980-talet väcktes intresset på nytt för kulturen och språket i Tornedalen. Svenska Tornedalingars Riksförbund bildas 1981. Den 2 december 1999 beslutade riksdagen att tornedalingarna är en nationell minoritet och meänkieli är ett erkänt nationellt minoritetsspråk.

I förvaltningsområdet för finska och meänkieli ingår Pajala, Övertorneå, Haparanda, Kiruna och Gällivare kommuner.

Under de senaste 20 åren kan många positiva händelser räknas inom det kulturella området:

- ? Tornedalsteatern som bildades 1986
- ? Litteratur på meänkieli börjar utges
- ? Dagliga radioprogram på meänkieli
- ? SVT gör ett visst antal program för barn och vuxna
- ? I Pajalas skolplan anges att förskolan och skolan ska satsa på en medveten ökad användning av meänkieli
- ? Kangos friskola har meänkieli som ett obligatoriskt ämne
- ? Undervisning i meänkieli sker i många skolor i Norrbotten
- ? Vuxna vid folkhögskolan i Övertorneå får undervisning på och i meänkieli
- ? Vid Luleå tekniska universitet, Stockholms universitet i samarbete med decentraliserad högskoleutbildning i Pajala, sker undervisning i meänkieli
- ? Forskning om meänkieli pågår vid universiteten i Stockholm och Umeå.

Alla dessa positiva händelser är i sig bra men det återstår mycket att göra för att säkra att det nationella minoritetsspråket överlever och utvecklas. Ett viktigt steg i det arbetet är enligt mig att meänkieli blir ett obligatoriskt ämne i skolan.

Stockholm den 5 oktober 2009

Siv Holma (v)